

MUISTIBAROMETRI 2020

Marja Takala, aluesuunnittelija

Varsinais-Suomen ja Satakunnan Muistiluotsi

Satakunnan vanhusneuvosto 6.5.2021

Kansallinen muistiohjelma ja Muistiliitto

- Muistiliitto on seurannut muistityön tilaa kunnissa viiden vuoden välein toteutetuilla Muistibarometreilla vuodesta 2000 lähtien.
- Vuosien 2015 ja 2020 Muistibarometrit on toteutettu osana Muistiliiton muistiohjelmatoimintaa
- Kansallista muistiohjelmaa on ollut toteuttamassa Muistiliitto järjestöllisen toiminnan osalta, sekä paljon muita toimijoita kuten kunnat ja kuntayhtymät, erityisvastuualueet ja sairaanhoitopiirit, työterveyshuollot, KELA, sosiaali- ja terveysministeriö (STM) sekä tutkimuslaitoksia kuten Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL).

Kansallisen muistiohjelman kivijalat

- Kansallisessa muistiohjelmassa (2012 – 2020) on ollut neljä kivijalkaa, jotka ovat lyhyesti sanottuna:
 - aivoterveys,
 - asenteet,
 - hyvä hoito ja
 - osaaminen
- Muistibarometrin avulla osaltaan seurataan kansallisen muistiohjelman toteutusta

Muistibarometri 2020

- Kysely lähetettiin ikääntyneiden palveluista vastaaville tahoille Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) osoiterekisterin mukaan; vastausaika lopulta koronan vuoksi 29.5. – 30.6.2020
- Koska kysymykset koskivat eri aihealueita ja teemoja, toivottiin vastaamista työryhmänä, 55% teki näin
- Työryhmä: Muistiliitto, Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (THL) sekä sosiaali- ja terveysministeriö (STM)

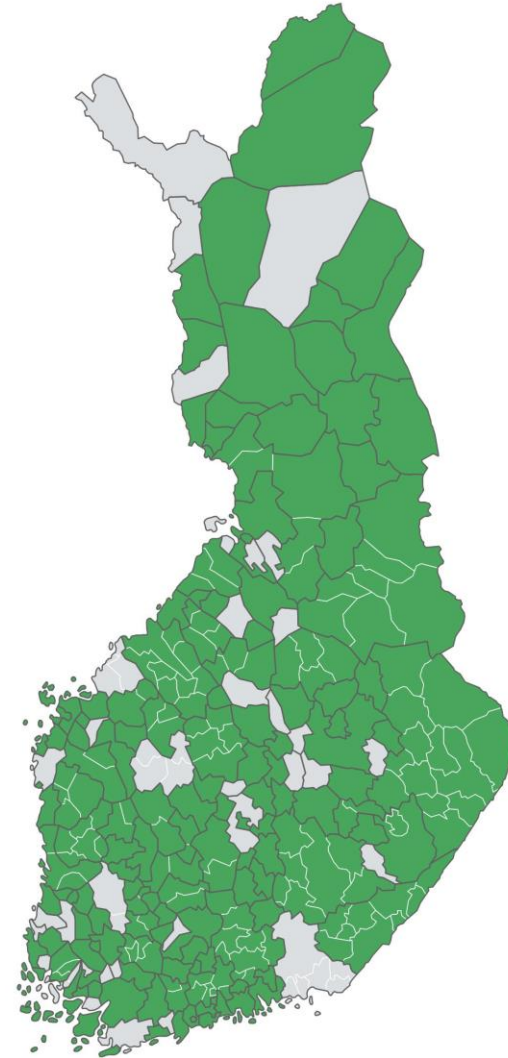
MUISTI- BAROMETRI 2020

Satu Tommola, Minna Teiska,
Anna Tamminen, Hanna Alastalo,
Teija Hammar, Seija Viljamaa

Muistibarometri 2020

Muistibarometri kattaa 82,7 %
kaikista Manner-Suomen kunnista

Vastanneet kunnat

Etelä-Karjala	KAIKKI
Etelä-Pohjanmaa	13 / 17 kuntaa
Etelä-Savo	13 / 14 kuntaa
Kainuu	KAIKKI
Kanta-Häme	10 / 11 kuntaa
Keski-Pohjanmaa	KAIKKI
Keski-Suomi	20 / 23 kuntaa
Kymenlaakso	1 / 7 kuntaa
Lappi	17 / 21 kuntaa
Pirkanmaa	20 / 22 kuntaa
Pohjanmaa	9 / 15 kuntaa
Pohjois-Karjala	KAIKKI
Pohjois-Pohjanmaa	24 / 30 kuntaa
Pohjois-Savo	13 / 18 kuntaa
Päijät-Häme	KAIKKI
Satakunta	15 / 17 kuntaa
Uusimaa	24 / 26 kuntaa
Varsinais-Suomi	18 / 27 kuntaa
Manner-Suomi	243 / 294 kuntaa

MUISTI- BAROMETRI 2020

Satu Tommola, Minna Teiska,
Anna Tamminen, Hanna Alastalo,
Teija Hammar, Seija Viljamaa

Tuloksia ja johtopäätöksiä

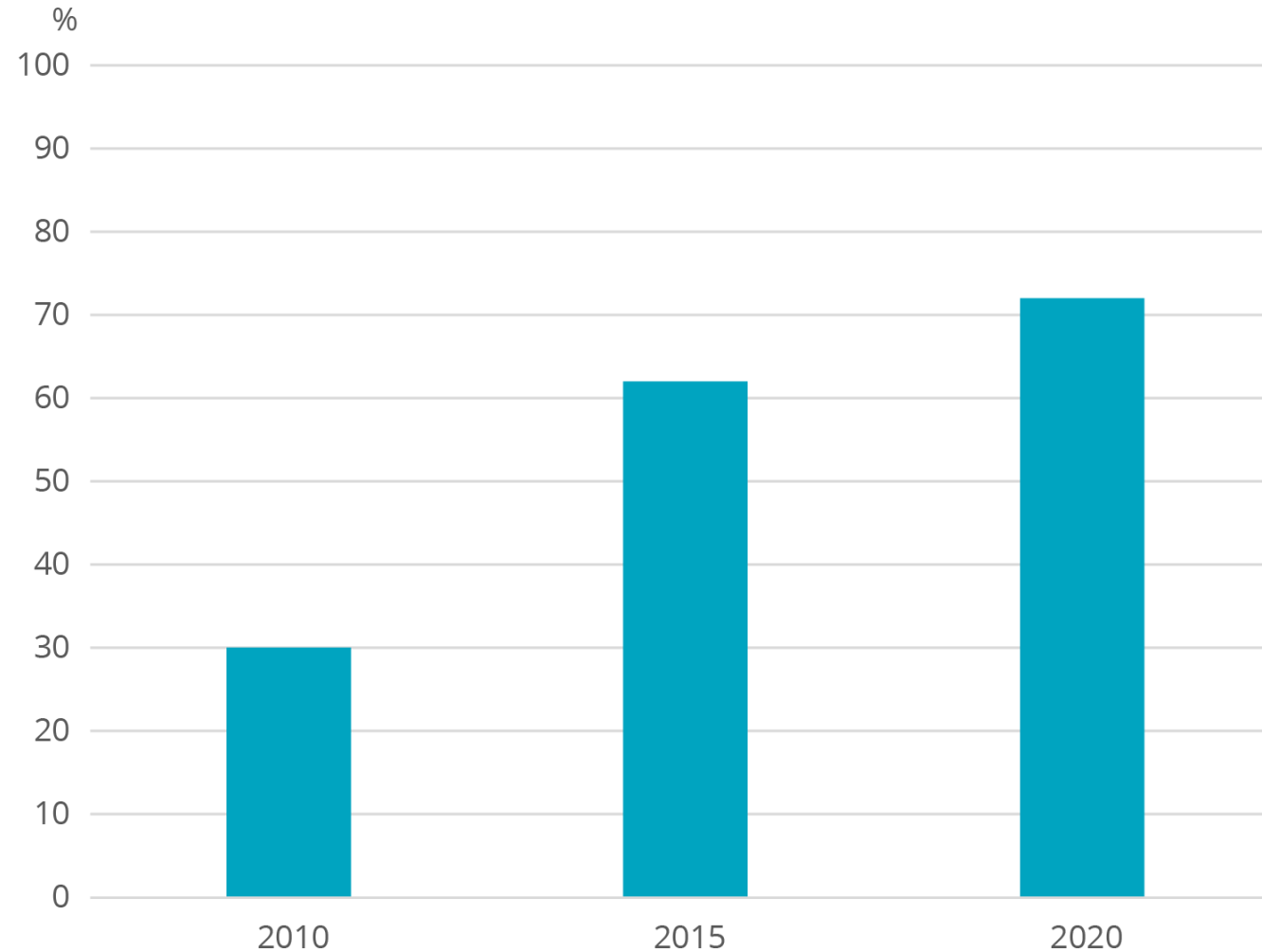
Alueiden sosiaali- ja terveystalitiikka, suunnitelmat

- Yleisesti ottaen suunnitelmissa ikääntyvän väestön tukemiseksi muistisairaiden ihmisten palvelut huomioitiin paremmin kuin v. 2015
- Yhtenäinen palvelupolku arvioitiin olevan käytössä 84% alueista (sama 2015)
- Muistisairaiden ihmisten määrän käyttäminen suunnitelmien pohjana pysynyt korkeana
- Kansallista muistiohjelmää käytettiin useammin kuin viisi vuotta sitten suunnitelmien pohjana
- Puolelle alueista on nimetty ennaltaehkäisevästä työstä vastaava henkilö, jonka toimenkuvaan kuuluu aivoterveysten edistäminen

Palveluiden saatavuus ja laatu (1/2)

- Muistipoliklinikka tai muistineuvola oli 86 % alueista
- Lähes jokaisella alueella on ainakin yksi muistihoitaja tai muistikoordinaattori
- Muistihoitajien/-koordinaattoreiden määrä on kasvanut 43% alueista ja pysynyt samana 54%
- Diagnoosikohtaisen alkuvaiheen neuvonnan osalta arviot olivat hieman paremmat kuin 2015
- Alkuvaiheen neuvonnassa kuntoutussuunnitelmien osalta kasvua 10 prosenttiyksikköä
- Muutoin alkuvaiheen neuvonta jäänyt samalle tasolle kuin 2015, ja esim. ensitietokurssien saatavuus edelleen alle 50% alueista hyvä tai jokseenkin hyvä

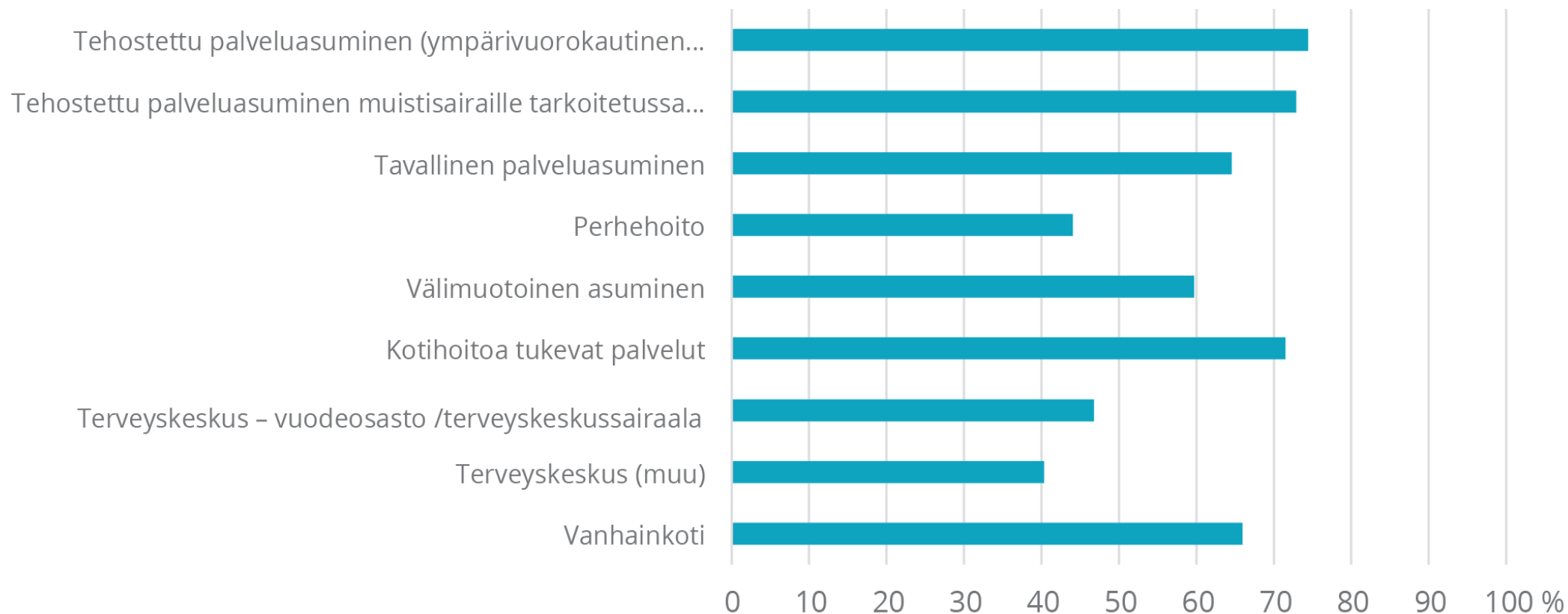
Ohjaus ja neuvonta edunvalvonnasta ja hoitotahdosta (saatavuus, hyvä/jokseenkin hyvä)

Palveluiden saatavuus ja laatu (2/2)

- Kotona asumisen tuen saatavuudessa muutosta parempaan arvioissa ilta- ja viikonloppuhoidon sekä kuntoutussuunnitelman sisältävän hoito- ja palvelusuunnitelman osalta
- Sen sijaan saatavuus ja laatu muistisairaille suunnatun päivätoiminnan, kotilomituksen/kotimiestoiminnan sekä yöhoidon osalta ei ole kohentunut samalle tasolle kuin monen muun palvelun kohdalla tapahtunut myönteinen kehitys
- Omaishoidon tukeen sisältyvien palveluiden ja omaishoitajalle maksettavan palkkion osalta muutos parempaan arvioissa; kuitenkin palkkion saatavuus arvioitiin huonoksi viidesosalla alueista, kuntoutuksen saatavuudessa 10 prosenttiyksikön lasku
- Jonotusaika tarvittavaan pitkäaikaishoitopaikkaan arvioitiin enintään kolmeksi kuukaudeksi neljällä alueella viidestä, vain 5% arvioi odotusajan olevan puolesta vuodesta vuoteen

Asiakaspalautetta kerätään muistisairailta ihmisiltä itseltään

Ammattihenkilöstön osaaminen

- Myönteinen kehitys jatkunut vuodesta 2005 vuoteen 2020
- Parhaimmaksi v. 2020 arvioitiin muistioireiden tunnistaminen sekä muistisairaahan ihmisen kohtaaminen
- Eniten parannettavaa on kuntoutumisen tukemisessa ja ns. käytösoireiden kohtaamisessa ja hoitamisessa
- Kaksi kolmasosaa arvioi, että ammattilaisten asenteilla on paljon merkitystä palveluiden toteuttamisessa
- Palveluntuottajilta kysytään tarjouspyynnöissä vähiten lääkkeettömien menetelmien osaamisesta

Yhteistyö kolmannen sektorin kanssa

- Muistiluotsien kanssa teki yhteistyötä kolme neljäsosaa vastaajista
- Muistiyhdistysten kanssa yhteistyötä teki yli 85%
- Noin kymmenesosa ei ollut tehnyt muistiyhdistysten kanssa yhteistyötä
- Kun yhteistyö on aloitettu, harva on sen lopettanut, alle 5%
- Eniten yhteistyötä oli tehty infotilaisuuksissa ja tiedottamisessa (85%)
- Asennetyössä, kuten muistikummituokioiden pitämisessä, yhteistyötä 35%
- Vapaaehtoisen tukihenkilön tai vertaisryhmän laatuun ei osannut ottaa kantaa neljäs-viidesosa mutta laatu arvioitiin heikommaksi kuin monissa palveluissa -> huomioitava viestinnässä kuntien suuntaan: millaista tukea vapaaehtoisesti annetaan, miten eroaa julkisesta palvelusta?

Työikäisten palvelut

- Työikäisten palveluiden osalta huomioitiin suunnitelmissa parhaiten yksilölliset palvelut mutta niissäkin vain alle 30% arvioi niiden toteutuvan hyvin
- Työssä jatkamiseen tarvittavat palvelut hyväksi arvioi 14%
- Yksilöllisen kuntoutuksen 17% arvioi hyväksi
- Alaikäisten lasten palveluiden järjestämisen arvioi hyväksi vajaa neljäsosa
- Kuitenkin noin puolessa kunnista oltiin kehittämässä palveluita työikäisten osalta
- Työikäisten päivätoiminnan saatavuuden ja laadun arvioi hyväksi vain 9%
- Ammattihenkilöstön osaamisessa työikäisten tarpeisiin vastaaminen selvästi heikoin osa-alue, vaikkakin viidessä vuodessa oli kehitystä tapahtunut

Palvelut koronapandemian aikana

- Huonoiten oli onnistuttu toimintakyvyn ylläpidossa, esimerkiksi liikuntamahdollisuuksissa ja fysioterapiassa
- Yhteistyön merkitys korostunut koronakokemusten valossa kuten myös etäyhteydenpito ja kotiin annettavat palvelut
- Myös omaishoitajien jaksamisen merkitys on korostunut

Johtopäätöksiä ja huomioita

- 1 Kehitystä parempaan on tapahtunut
- 2 Suunnitelmissa huomioitava perhehoito ja välimuotoinen asuminen
- 3 Työikäisten palvelut nostettava tarkasteluun
- 4 Ensivaiheen tukeen panostettava
- 5 Muistisairaiden ihmisten palveluja parantavia rakenteellisia uudistuksia edistettävä
- 6 Varmistetaan kattava edunvalvonnan ja hoitotahdon neuvonta ja ohjaus
- 7 Päivätoimintaa, yöhoitoa, kotilomitusta/kotimiestoimintaa sekä omaisten kuntoutusta kehitettävä
- 8 Odotusaika pitkäaikaiseen hoitoon oltava kohtuullinen, kun tarve on todettu

Johtopäätöksiä ja huomioita

- 9 Ammattihenkilöstön osaamisessa hyvä kehityssuunta pidettävä
- 10 Asenteissa parannettavaa mutta järjestöjen asennetyötä ei hyödynnetä täysimääräisesti
- 11 Palautteiden keräämisessä ja käytössä kehitettävää
- 12 Yksityisten palveluntuottajien osaaminen varmistettava
- 13 Yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa lisättävä ja selkeytettävä
- 14 Pandemian aikana toimintakyvyn ylläpito, kuten liikunta ja fysioterapia saatava toimimaan
- 15 Koronakokemusten valossa huomio etäyhteyksiin, kotiin vietäviin palveluihin, omaishoitajien jaksamisen tukeen sekä yhteistyöhön
- 16 Yhteisvastuullisesti muistiystävällinen Suomi edelleen tavoitteena

Muita kuulumisia

- Muistipotilaan hoitopolku päivitetty osana Satasote- kehittämistyötä, kokemustoimija ja kolmassektori mukana kehittämistyöryhmässä
Hoitopolkukuvaus linkistä

<https://satasairaala.ims.fi/satakunta/servlet/ActionServlet?action=frameset>

- Sähköinen yhteydenottolinkki Muistiluotsin muistineuvojalle
<https://www.muistiturku.fi/fi/muistiluotsi/muistineuvonta/>
- Välimuotoisen asumisen Sotera-kehittämishanke Porin Perusturva
- mukana työryhmään Muistiyhdistyksen/ Muistiluotsin asiantuntijana

KIITOS!

Hyvää kesää!